

Adli Muhasebe ile Banka İç Denetimi Arasındaki İlişki: Vaka Analizi¹

Mehmet UYANIK¹ Mehmet Nuri SALUR²

¹ Öğrenci, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, meuyanik34@gmail.com

² Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü, Konya, Türkiye, nsalur@erbakan.edu.tr (Sorumlu Yazar/Corresponding Author)

Makale Bilgileri

ÖZ

Makale Geçmişi
Geliş: 30/11/2023
Kabul: 30/12/2023
Yayın: 31/12/2023

Anahtar Kelimeler:
Adli Muhasebe, İç Denetim, Banka, Vaka Analizi, Hile

JEL Kodları: M40, M41, M42

1980'li yıllarda yaşanan ve skandal olarak nitelenen uluslararası ve büyük ölçekli muhasebe hileleri ve yolsuzluklar (Enron, Arthur Andersen vb.) muhasebe ve denetimin önemini göstermiş ve öncelikle Amerika'da, "Forensic Accounting" olarak bilinen ve Türkçe'de "Adli Muhasebe" olarak çevrilen özel bir muhasebe ve denetim mesleğini gündeme getirmiştir. Amerikan Sermaye Piyasası Kurulu (SEC)'in yaptığı düzenlemeler ve çıkarılan yasalarla, olumsuz durumların tekrar yaşanmaması için adli muhasebeciler şirketlerde istihdam edilmeye başlanmıştır. Ülkemizde henüz bir meslek olarak faaliyet göstermeyen adli muhasebe ile ilgili olarak literatürde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmamızda, adli muhasebe ile iç denetim ilişkisi özellikle iç denetimin en eski ve sektörün öncüsü olarak kabul gören banka iç denetimi (banka müfettişleri) ilişkisi ortaya konulmak istenmiş olup, banka müfettişlerinin çalışmaları verilerek adli muhasebe tanımı ve faaliyetleri ile uygunluğu gösterilmeye çalışılmıştır. Çalışmanın adli muhasebenin tanım ve tarifi ile eğitim ve mesleki formasyonu için yapılacak çalışmalara katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir.

The Relationship Between Forensic Accounting and Bank Internal Audit: Case Study

Article Info

ABSTRACT

Article History
Received: 30/11/2023
Accepted: 30/12/2023
Published: 31/12/2023

Keywords:
Forensic Accounting, Internal Audit, Bank, Case Study, Fraud

Jel Codes: M40, M41, M42

The accounting frauds and corruption incidents of international and large-scale nature that took place in the 1980's (such as Enron, Arthur Andersen, etc.) emphasized the significance of accounting and auditing. As a result, a specialized profession in accounting and auditing, known as "Forensic Accounting", in the United States and translated as "Adli Muhasebe" in Turkish, emerged. In order to prevent the recurrence of such unfavorable circumstances, the Securities and Exchange Commission (SEC) implemented regulations and enacted laws that mandated the employment of forensic accountants in companies. Various studies have been conducted in the literature regarding forensic accounting, which is not yet practiced as a profession in our country. In this study, our aim was to establish the relationship between forensic accounting and internal auditing, with a particular focus on the relationship between forensic accounting and bank internal auditing (bank inspectors), which is considered the oldest and leading sector in the field of internal auditing. By presenting the work of bank inspectors and demonstrating the definition and activities of forensic accounting, we attempted to show their compatibility. It is evaluated that our study will contribute to the definition and description of forensic accounting, as well as to the efforts related to education and professional formation in this field.

Atıf/Citation: Uyanık, M. & Salur, M. N. (2023). Adli Muhasebe ile Banka İç Denetimi Arasındaki İlişki: Vaka Analizi, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 5(2), 293-311.

"This article is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) (CC BY-NC 4.0)"

¹ Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Muhasebe ve finansal tablo hileleri uzun bir geçmişe sahiptir ve rakamlarının büyüklüğü nispetinde ekonomik sistemde hasar oluşturlar. Gerçeğe uygun olmayan finansal tablolar yatırımcıların yanlış kararlar almasına da yol açmaktadır. Şirketlerde yapılan hile ve yolsuzluklar ise şirketlere ve ülke ekonomilerine zarar vermektedir. Öte yandan hukuk sisteminin de mali konularda yetkin bilirkişilere ihtiyacı bulunmaktadır.

Sayılan tüm ihtiyaçlara bir cevap olarak günümüzde adli muhasebe mesleği ön plana çıkmaktadır. Adli muhasebeciler, finansal tablolarda ve şirketlerde yapılan hile ve yolsuzlukları profesyonel bir şekilde tespit edebilmekte ve bu yetkinlikleri ile hukuk sistemine de her aşamada yardımcı olmaktadır.

Adli muhasebe mesleğindeki gelişmelerin özellikle ABD’de 1980’lerden itibaren hızla gelişme gösterdiği görülmektedir. Ülkemizde ise üzerinde akademik çalışmalar yapıyor olmakla beraber bir meslek olmaktan uzaktadır.

Türkiye’de adli muhasebecilik mesleği ile ilgili olarak yapılan ilk faaliyetlere baktığımızda, FBI ve Amerikan Savunma Bakanlığı’nın tanıdığı ve işe alımlarda kabul ettiği, ACFE tarafından verilen Suistimal İnceleme Uzmanlığı Sertifikasının (CFE) ilk olarak Haziran 2004 yılında verildiği, 2009 yılında da İstanbul Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirleri Odası tarafından bir sertifika eğitimi programı düzenlendiği görülmektedir.

Ülkemizde adli muhasebe çalışmaları bireysel faaliyetlerden öteye gitmemektedir. ABD’de lisans eğitimi sonrası sertifika ile meslek edinimi sağlanırken, Türkiye’de adli muhasebecinin hangi eğitimleri alması gerektiği, lisans düzeyinde eğitimin yeterli olup olmayacağı, sertifika ile meslek mensubu olunacak ise sertifika almaya hangi meslek mensuplarının kabul edileceği, meslek mensubu olmak için sınav yapılıp yapılmayacağı ve ötesine yönelik çalışmalar yetersizdir.

Literatürde adli muhasebe ve adli muhasebeci üzerine yapılan çalışmalarda adli muhasebenin denetim ve iç denetçilerle ilişkisine yönelik atıf ve çalışmaların eksik olduğu görülmektedir. Bu çalışmada, bankalarda iç denetim faaliyeti yürüten banka teftiş kurulu üyesi banka müfettişlerinin iç denetim çalışmalarının, adli muhasebecilik mesleği kapsamında incelenmesi ve değerlendirilmesi yapılacaktır. Adli muhasebe ile banka iç denetimi arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılmasının adli muhasebenin ne olduğunun anlaşılmasına yardımcı olacağı, muhtemel sertifika süreçleri ve adli muhasebe eğitimine katlı sağlayacağı ve gelecekteki adli muhasebeciler için bir rehber niteliği taşıyacağı düşünülmüştür.

1. ADLİ MUHASEBE MESLEĞİ ve GELİŞİM SÜRECİ

Adli muhasebe geniş çalışma alanı olan bir meslek olduğu için literatürde çok çeşitli tanımlarla karşılaşmak mümkündür. Bu kapsamda yapılan tanımlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

Rezaee ve Burton (1997), çalışmalarında adli muhasebeyi; “bir araştırma kapsamında muhasebe, denetim ve hukuki kavram ilke ile tekniklerin yasal, finansal ve sosyal sorunların çözümünde kullanılmasıyla ilgilenen hizmet türü” olarak tanımlarken; Pazarçeviren (2005), ise “muhasebe, denetleme ve araştırma becerilerinden oluşan bir saha” olarak tanımlamaktadır.

Çabuk ve Yücel (2012), “başta muhasebe, denetim ve hukuk olmak üzere istatistik, matematik, bilgi teknolojileri, psikoloji gibi pek çok bilim dalında bilgi ve yetenek sahibi olmayı gerektirdiğinden hile ve yolsuzluklarla mücadelede önemli bir araç” olarak tanımlarken; Hatch (2023), “muhasebe teorilerinin, ilkelerinin ve analizlerinin adli işlemlerde genellikle bilirkişi tanıklığı yoluyla kullanılması” olarak tanımlamıştır.

Literatürdeki bu farklı tanımlardan yola çıkarak, adli muhasebeyi mali konulardaki sorunları çözmek amacıyla araştırma, soruşturma, analiz yapabilme, sonuçlandırma ve raporlama yeteneğine haiz kişilerce yapılan özel bir muhasebe çalışması olarak tanımlamak mümkündür.

Adli muhasebecilerin genel olarak 3 temel alanda faaliyet gösterdiği görülmektedir (Çabuk ve Yücel, 2012):

- Mahkemelerde tarafların iddia ya da savunmalarını destekleyici olarak uzman görüşü vermek suretiyle dava desteği,
- Mahkemelerde hakimlerin karar vermesine yardımcı olan uzman tanıklık,
- Mal sahibi, yönetici, ortak ya da üçüncü şahısların talepleri üzerine hile araştırması yapmak.

Adli muhasebenin tarihi günümüzden yaklaşık beş bin yıl öncesine kadar götürülebilmektedir. M.Ö. 3.300 ve 3.500 yıllarında Eski Mısır ve Mezopotamya’da muhasebe işlemlerini yürüten görevlilerin stoklardaki hileleri denetlemede muhasebe bilgilerini kullandıkları belirtilmektedir (Oberholzer, 2002).

Modern çağlara doğru geldiğimizde muhasebecilerin ilk örgütlenmesinin görüldüğü (1824) İskoçya’da bu tarihlerde muhasebecilerin salt muhasebe değil hukuki konularda da hizmet verdikleri birçok avukatın da aynı zamanda muhasebe hizmetleri sunduğu görülmektedir (Oberholzer, 2002).

1. Dünya Savaşı sırasında (1914-1918), Amerika Federal Araştırma Bürosu (FBI)’nin ekonomik suçlarla mücadele için 500’den fazla adli muhasebeci istihdam ettiği görülmüştür (Ramaswamy, 2007).

1930’lu yılların başında ABD’de Al Capone şiddet içeren yasadışı suçları da işleyen ünlü ve tehlikeli bir Chicago gangasteri olarak biliniyor ancak bir türlü yakalanamıyordu. 1931 yılında adli muhasebeci Frank Wilson, Al Capone’un 218.080,48 dolar federal vergi kaçırdığını tespit ederek Al Capone organizasyonunun çökertilmesini ve Al Capone’nun 10 yıl hapse mahkum edilmesini sağlamıştır (Mert, 2022).

Adli muhasebe (Forensic Accounting) kavramı ilk olarak 1946’da New York’ta Pogson and Peloubet&Co. kamu muhasebesi firmasının ortaklarından Maurice E. Peloubet tarafından “Adli Muhasebe: Bugünün Ekonomisindeki Yeri” adlı çalışmasında kullanmıştır (Oberholzer, 2002).

1988 yılında Dr. Joseph T. Wells, hile ve yolsuzlukları tespit etmek için çalışmalar yürüten, hile denetçiliği uzmanlığı sertifikası veren “Uluslararası Suistimal İnceleme Uzmanları Derneği” (Association of Certified Fraud Examiners)’ni kurmuştur (Grant Thornton Türkiye, 2022).

Enron, Worldcom, Xerox gibi Amerikan şirketlerinde meydana gelen usulsüzlüklerin tekrarını önlemek amacıyla, 2002’de ABD’de Sarbanes-Oxley (SOX) yasası çıkartılmış olup, bu yasa adli muhasebenin bir meslek olarak gelişiminde ve yer edinmesinde bir dönüm noktası olmuştur. SEC (Securities and Exchange Commission- Amerikan Sermaye Piyasası Kurulu), ilerleyen dönemlerde adli muhasebe ve adli muhasebeci kavramını “Forensic Accounting” terimlerini aynen kullanmak suretiyle tüm kural ve düzenlemelerde kullanmaya başlamıştır (Çabuk ve Yücel, 2012).

Sarbanes-Oxley (SOX) Yasası adli muhasebenin bir meslek olarak yerini sağlamlaştırmasına sağlamıştır. Söz konusu yasa ile şirketlerde, şirketlerden bağımsız bir denetim komitesinin kurulması bir zorunluluk haline getirilmiş olup, adli muhasebecilerin denetim ve araştırma yetenekleri nedeniyle, kurulan bu denetim komitelerinde görev almaları ve şirket yöneticilerine özel danışmanlık hizmeti verebilmelerinin yolu açılmıştır (Dönmez ve Çavuşoğlu, 2015).

1.1. Adli Muhasebenin Türkiye’deki Gelişimi

Adli muhasebenin Türkiye’deki gelişimine bakıldığında, ACFE tarafından verilen Suistimal İnceleme Uzmanlığı Sertifikası (CFE) ilk kez 2004 yılında verilmiştir (Uluslararası Suistimal İnceleme Uzmanları Derneği, 2022).

2009 yılına gelindiğinde, İstanbul Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası (İSMMMO)’nın adli muhasebe eğitimi düzenlediği görülmektedir. Bu eğitim programını tamamlayan 35 serbest muhasebeci mali müşavire adli muhasebeci (Bağımsız Adli Muhasebe Uzmanı) sertifikası verilmiştir (Çabuk ve Yücel, 2012).

Ülkemizde adli muhasebe mesleğiyle ilgili önemli gelişmelerden biri de 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) düzenlemesiyle birlikte “Bilirkişilik” ve “Uzman Görüşü” kavramlarının birbirinden ayırt edilmesi olmuştur. Böylece, bilirkişilik kurumunun dışında adli

muhasebecilerin adliyede dava desteği ve uzman tanıklık yapabilmesi imkânı oluşmuştur. Kanununun 293. maddesi, tarafların dava konusunda uzman olan kişilerden dava görüşü adı altında rapor olarak adli makamlara sunmasına ve hakim kararıyla uzman kişinin duruşmada tanık olarak dinlenebilmesine imkân vermektedir (Çabuk ve Yücel, 2012).

Yapılan bir işin meslek olarak tanımlanabilmesinin 3 temel koşulu vardır; 1) mesleğin belirli bir eğitim ve öğretiminin bulunması, 2) mesleğin ilke, standart ve etik kuralları ile sertifikasyon ve belgelendirme sürecinin bulunması, 3) mesleğin yasal dayanağını oluşturan mevzuatın bulunması (Gülten, 2010). Türkiye’de adli muhasebe konusunda yapılan çalışmalar sınırlı kalmış olup, yukarıda verilen koşulları yerine getirecek çalışmalar yapılmamıştır. Dolayısıyla Türkiye’de adli muhasebenin meslek olarak kıstasları oluşturulmayan ve çok tanınmayan bir uzmanlık olduğunu söylenebilir (Aydın, 2018).

1.2. Adli Muhasebecide Bulunması Gereken Özellikler

Hatch (2023) adli muhasebenin, muhasebenin diğer dalları, denetim veya vergi alanlarından daha farklı bir zihniyet ve beceri seti gerektirdiğini öne sürmüştür.

Adli muhasebe denetim, istatistik, hukuk, ekonomi ve bilişim ile ilgili olmakla beraber özel araştırma becerileri de gerektiren bütüncül bir disiplindir. Ayrıca, suç faaliyetini tespit etmek ve soruşturmak daha üst düzey bir uzmanlığı gerektirir (Joldeska ve Kosarkoska, 2023).

Gray (2008), adli muhasebecileri bir denetçi ile özel dedektif kombinasyonuna benzetir. Adli muhasebecinin yukarıda belirtilen bilim dalları yanında kolluk kuvvetleri içgörüsü taşıyan örgütsel davranış ve uygulamalı psikoloji bilgisine sahip kişiler olması gerektiği ifade etmektedir.

Hile planları giderek daha dinamik ve karmaşık hale gelmekte ve hile soruşturmaları göz korkutucu bir hale gelmektedir. Bu nedenle, bu dijital çağda geleneksel veri analitiği teknikleri yetersiz kaldığı için adli muhasebecinin veri analitiği alanındaki son gelişmelerden de haberdar olması gerekir (Akinbowale vd., 2023).

Ülkemizde adli muhasebeci olmak isteyen bireylerin ilk olarak 3568 sayılı yasaya uygun olarak serbest muhasebeci mali müşavir olabileme hakkını kazanması gerektiği düşünülmektedir (Usul ve Topçuoğlu, 2011). Ancak, bu yeterli olmayıp adli muhasebeci olabilmek için ilave eğitim ve mesleki deneyim gereklidir (Karacan, 2012).

Aktaş ve Kuloğlu (2008), adli muhasebecilerin ayrıca, sözel ve yazılı iletişim becerileri, pratik işletme tecrübesi, takım çalışmasına yatkınlık, sosyal beceri ve esnekliğe sahip olmaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Ünal Uyar vd. (2022) bir adli muhasebecide bulunması gereken becerileri aşağıda verildiği şekilde özetlemiştir:

- Geleneksel muhasebe kayıtlarından ve bilgi sistemlerinden kısa not ve yazışmalara kadar uzanan bir çerçevede geniş bir evrakı gözden geçirerek önemli konuları hızlı bir şekilde ortaya çıkarma becerisi.
- Çok çeşitli iş biçimlerinin özellikleri hakkında kıvrak bir anlayış becerisi.
- Yavaş yürüyen adli vakalarda bile hızlı cevap vermeyi yapabilecek bir profesyonel aciliyet ve sadakat duygusu.
- Aşırı mesai ortaya koymayı gerektirse bile çalışma zaman takvimine bağlılık.
- Konu ne kadar karmaşık dahi olsa muhataplarının anlayabileceği bir tarzda teoriyi gerçek hayattan örnekler ve rakamlarla birleştirerek sunabilme becerisi.
- Adli vakalarda her daim objektif olabilme ve profesyonelliğini koruma becerisi.

Bir araştırmada adli muhasebeciler meşhur dedektif Sherlock Holmes’a benzetilmiş olup, adli muhasebecilerin adı geçen dedektifin kanıt toplama, analiz ve sonuca gitme özelliklerinden istifade

etmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Sonuç olarak, bir adli muhasebecide bulunması gereken kişisel özellikler şu şekilde gösterilmiştir (Pazarçeviren, 2005):

- Meraklı olmak: Adli muhasebeci mesleğiyle ilgili gelişmelere karşı ilgili ve meraklı olmalı, üzerine aldığı her olayda şüphelerini korumalı ve doğruluklarını araştırmalıdır.
- Dirençli Olmak: Karşılaştığı olumsuzluklar karşısında hemen pes etmemeli, savunduğu durumu ispat etmede ısrarlı olmalıdır.
- Yaratıcılık: Uyması gereken genel ilke ve standartlar yanında mümkün olduğunca yaratıcı olmalıdır.
- Sezgi: adli muhasebeci her olayı hem genel olarak hem de ayrıntıları ile yerinde derinden incelemelidir. İyi bir işletme sezgisine sahip olmalı, muhakeme gücü sağlam olmalı, kararlarında net, analitik ve mantıklı bir düşünceyi hakim kılmalıdır.
- Güvenilirlik: Bir adli muhasebeci, dikkatlice dinlemesini bilmeli, yazılı ve sözlü iletişimde başarılı olmalı, insan ilişkilerini sağlıklı bir biçimde kurabilmelidir.

2. DENETİM

Denetim, sözlük anlamı olarak teftiş kelimesinin Türkçe karşılığıdır. Ancak, günlük ve/veya resmi kullanımlarda denetim kelimesi farklı anlamlarda kullanılabilir. Denetim kelimesi günlük kullanımda teftiş olarak daha az kullanılmakla beraber, genellikle kontrol anlamında kullanılmaktadır (Örenay, 2012).

Denetim, teftiş, kontrol, iç kontrol kavramları zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılan ve yakın kavramlardır. Teftiş; genel olarak rutin olarak işlerin yasalara ve yönergelere göre yapılıp yapılmadığını tespit etmeye yöneliktir ve yapısında otorite gizlidir. Bu otorite, yasalardan kaynaklandığı gibi özel sektörde üst yönetim de olabilir. Kontrol kavramı, genel olarak planlanan amaca ulaşıp ulaşılmadığının gözden geçirilmesidir. Denetimden farkı, denetim iş süreçleriyle ilgili olmayan kişiler tarafından yapılırken, kontrol iş sürecine dahil kişilerce yerine getirilir (Mercan, 2010).

2.1. Denetim ve Adli Muhasebe İlişkisi

Adli Muhasebe batılı ülkelerde, özellikle ABD’de, muhasebe ve denetim ile araştırma becerilerinin bir uyumu olarak tanımlanmaktadır (Aktaş ve Kuloğlu, 2008).

ABD’de akademi ve denetçiler üzerinde yapılan bir araştırmada adli muhasebe, denetim süreçleri içerisinde yer alan bir meslek olarak görülmüş olup, denetim yapanların adli muhasebe bilgisine sahip olmaları durumunda mesleklerinde fark yaratabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır (Akatak, 2021).

Adli muhasebecide bulunması gereken önemli becerilerden biri denetleme tecrübesidir. (Aktaş ve Kuloğlu, 2008). Denetim ve hile denetimi ile adli muhasebe arasında çok yakın bir ilişki vardır. Denetim, adli muhasebeyi destekler niteliktedir ve aralarında dinamik bir ilişki mevcuttur (Kurt ve Uçma, 2009). Adli muhasebecilik bir anlamda denetçilik yapmaktır (Karacan, 2012). Adli muhasebenin uygulayıcısı olan adli muhasebeci, adli bir uyuşmazlığı çözmek için muhasebe ve denetim bilgisi ile soruşturma becerilerini bir arada kullanmak suretiyle konu üzerinde çalışır ve raporunu hazırlar (Akatak, 2021).

Adli muhasebe ve denetim, her ikisi de genellikle hileyi önleme veya tespit etme ile ilgili görevleri içerir. Ancak, denetim standart yaklaşımları kullanırken adli muhasebede ise nereye daha çok önem verilmesi gerektiği hususunda karar verilmelidir (Hatch, 2023).

2.2. İç Denetim

İç denetim, bir kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve onlara değer katmak amacını güden bağımsız ve objektif bir güvence ve danışmanlık faaliyetidir. İç denetim, kurumun risk yönetiminin, kontrol ve kurumsal yönetim süreçlerinin etkililiğini değerlendirmek ve geliştirmek amacına yönelik sistemli

ve disiplinli bir yaklaşım getirerek kurumun amaçlarına ulaşmasına yardımcı olmaktadır (Yenigün, 2015).

1941 yılında ABD’de İç Denetçiler Enstitüsünün (Institute of Internal Auditors) kurulması iç denetim açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Modern iç denetim oluşumu bu şekilde başlamıştır. İç Denetçiler Enstitüsü tarafından 1947 yılında İç Denetimin Sorumlulukları Hakkında Tebliğ, 1978 yılında da İç Denetim Mesleki Uygulama Standartları yayınlanmıştır. Modern iç denetim anlayışı başka kurumlar tarafından yayınlanan rapor ve sistemi iyileştirmeye yönelik çalışmaların artmasıyla devam etmiştir. 1991 yılında İç Denetçiler Enstitüsü Araştırma Kurumu (IIARF) SAC Raporu’nu; 1992 yılında Treadway Komitesi (TC) COSO Raporu’nu; 1995 yılında Bilgi Sistemleri Denetim ve Kontrol Kurumu (ISACF) COBIT Raporu’nu ve Amerikan Yeminli Muhasipler Kurumu (AICPA) 1988 yılında 55 no.lu, 1995 yılında 78 no.lu tebliğleri yayınlamıştır (Sezal, 2017).

2.3. Bankacılıkta İç Denetim

ACFE (2020) raporuna göre bankacılık ve finans dünyası yapılan hileler içerisinde ilk sırada yer almaktadır. Bunun sebeplerinin başında istihdam yoğun bir hizmet sektörü olması gösterilebilir. Bankacılığın ekonomiler için önemi de göz önüne alındığında bankacılık sektöründe hileleri önlemek, tespit etmek için düzenleme ve denetlemelerin yapılması özel önem arz etmektedir (Küçük, 2021).

Bankacılık iç denetimi, özel sektör içerisinde denetim uygulamaları açısından lider olma özelliği taşımaktadır. Yenilik ve uygulamaların öncelikle bankalardan başlayıp daha sonra diğer sektörler yayıldığı ve uygulandığı görülmektedir. Bunun nedenlerinden birisi de bankacılıkta uzun yıllardır uygulanmakta olan köklü ve büyük bir birikime sahip geleneksel denetim faaliyetleridir (Kaban, 2020).

İç denetim, işletme yönetiminin kendisinin ya da personeli tarafından yerine getirilen denetim olup, bu tanım gereği, banka teftişi de bir iç denetimdir (Okur, 2010).

5411 sayılı Bankalar Kanununun 32. maddesi, bankaların iç denetim sisteminin müfettişler tarafından oluşturulacağını söylemektedir:

“Bankalar bütün birim, şube ve konsolidasyona tâbi ortaklıklarını kapsayan bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır. Bu çerçevede, faaliyetlerin mevzuata, ana sözleşmeye, iç düzenlemelere ve bankacılık ilkelerine uygunluğu, banka müfettişleri tarafından denetlenir. İç denetim faaliyetleri, tarafsız ve bağımsız bir şekilde, gerekli meslekî özen gösterilerek, yeterli sayıda müfettiş tarafından yerine getirilir. Ana ortaklık niteliğindeki bankanın iç denetiminde görev alanlar konsolidasyona tâbi ortaklıklarda iç denetim görevini ifa edebilir. İç denetimle görevli birimce veya yetkili müfettişlerce bu Kanunun 29 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında düzenlenecek iç denetim raporunun, en az üçer aylık dönemler itibarıyla ve denetim komitesi aracılığıyla yönetim kuruluna tevdi zorunludur.”

2014 yılında yayımlanan Bankaların İç Sistemleri ve İçsel Sermaye Yeterliliği Değerlendirme Süreci Hakkında Yönetmeliğin 23. maddesi müfettişlerin nitelik ve yetkilerini hüküm altına almaktadır:

“(1) Müfettişler görev ve sorumluluklarını tarafsız ve bağımsız olarak icra eder. Bu amaçla müfettişlerin iç denetim birimi yöneticisi, ilgili iç sistemler sorumlusu ve yönetim kurulu haricinde banka yönetiminde yer alan hiçbir kişiye karşı hesap verme sorumluluğu bulunmaması ve görevlerinin icrasında kişisel veya akrabalık ilişkileri ya da bankadaki konumu gibi hususlardan kaynaklı menfaat çatışmalarından uzak olmaları sağlanır.

(2) Müfettişler, bağımsızlıklarını ve tarafsızlıklarını zedeleyici nitelikteki hususların bulunması halinde bunları denetim öncesinde iç denetim birimi yöneticisine ve denetim komitesine bildirir ve görevden çekilir. Müfettişler, daha önce bulunduğu görevler nedeniyle sorumluluğu bulunan işlemlerin denetiminde yer alamazlar.

(3) Yönetim kurulunca, müfettişlere görev ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için, bankanın tüm bölüm ve birimlerinde inisiyatif kullanabilecek, bankanın herhangi bir personelinden bilgi alabilecek ve bankanın tüm kayıt, dosya ve verilerine ulaşabilecek yetkiyi haiz olmaları sağlanır.

(4) İç denetim birimi tarafından hazırlanan, ilgili iç sistemler sorumlusu tarafından uygun görülen ve yönetim kurulu tarafından onaylanarak kabul edilen iç denetim yönetmeliğinde müfettişlerin yeterlilikleri için aranan öğrenim durumu, deneyim, bilgi ve beceri seviyeleri ile diğer niteliklere yer verilir. Müfettişlerden, bankanın bilgi teknolojilerinin denetimini icra edeceklerin bilgi teknolojileri ile bilgi teknolojilerine dayalı denetim teknikleri konularında öğrenim alanları itibarıyla veya aldıkları eğitim sertifikalarıyla kanıtlanabilir asgari bilgi ve beceriye sahip olmaları zorunludur. Bu zorunluluk, 22. maddenin dördüncü fıkrası kapsamında bankalarda görev yapan müfettiş hakkında da uygulanır.”

Bankalarda müfettiş istihdam edilmesi ilk kez 22/07/1983 tarihinde yayınlanan 70 sayı numaralı “Bankalar Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”de yer almış olup, bankalara işlemlerinin yasalara ve bankacılık ilkelerine uygunluğunu denetlemek için yeterli sayıda müfettiş çalıştırma zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, bankalar bu zorunluluktan daha önce, kuruluş aşamasında organizasyonları içinde iç denetim sistemlerini kurmakta ve yeterli sayıda müfettiş kadrosu bulundurmaktaydı (Toyran, 1990).

1888 tarihinde kurulmuş olan Ziraat Bankasının aynı tarihli kuruluş nizamnamesinde Teftiş Kurulu oluşturulduğuna ve/veya müfettiş istihdam edildiğine dair bir ifade yer almamaktadır. Bankanın, 1892 yılına kadar Ziraat Bakanlığı müfettişleri tarafından teftiş edildiği ancak etkin bir denetim yapılamadığından bahisle söz konusu uygulamanın terkedilerek, 1892 yılında düzenlenen talimatnameyle banka işlemlerinde başarılı personel arasından müfettişlerin tayin edilmeye başlandığı görülmüştür. Bankalarda müfettiş istihdam edilmesi kanun olarak ise 1985 tarih ve 3182 sayı numaralı Bankalar Kanunu’nun 27. maddesinde “Bankaların, işlemlerinin bankacılık ilkelerine ve mevzuatına uygunluğunu denetlemek üzere yeteri kadar müfettiş çalıştırmaları zorunludur” ifadesi ile yer almıştır (Yurtsever, 2009).

2.4. Bankalarda İç Denetim Faaliyetleri

Bankalarda müfettişler tarafından yapılan denetim çalışmaları genel müdürlük bölümleri, bankacılık faaliyetleri, bilgi işlem sistemleri ile şube denetimleri olarak bir sınıflandırmaya tabi tutulabilir. Ancak, denetim planında şubeler önemli bir yer tutmakta olup, denetim kaynaklarının en büyük bölümü şubeler için kullanılmaktadır. Dolayısıyla şube denetimlerinin özel önem verilen bir alan olduğu söylenebilir (Kartal ve Çoban Çelikdemir, 2019).

Bir banka şubesinde yapılan işlem ve faaliyetler sınıflandırılarak denetim evreni belirlenebilir. Örnek bir sınıflandırma aşağıda gösterilmiştir:

- Sayım ve mutabakat işlemleri,
- Bankacılık işlemleri,
- Hazine işlemleri,
- Kart ve alternatif dağıtım kanalları işlemleri,
- Kredi işlemleri,
- Muhasebe ve gider işlemleri,
- Ücret ve komisyon işlemleri,
- Genel kontroller.

Bu aşamadan sonra örneğin operasyonel işlemlerin alt faaliyetleri, aşağıdaki gibi tekrar sınıflandırılabilir:

- Hesap açılışı işlemleri,

- Kasa fişleri,
- Yüksek tutarlı işlemler,
- Çek-senet alınması,
- Çek karne verilmesi,
- Hazine (forward, futures, opsiyon ve swap) işlemleri,
- Mevduat işlemleri,
- Kiralık kasa işlemleri,
- Giderlerin muhasebeleştirilmesi ve ödeme süreçleri,
- Muhasebe kayıtlarında yapılan değişiklikler/iptaller,
- Temsil ağırlama limitinden yapılan işlemler,
- Mevzuat gereği asılı olması gereken duyuru ve ilanlar,
- Şubenin güvenliği ve fiziki altyapısının sürekliliği.

Bu aşamadan sonra her bir faaliyet için denetlenmesi gereken hususlar detaylı olarak gösterilmelidir. Örneğin operasyon işlemlerinin alt faaliyeti olan kiralık kasa işlemleri ile ilgili denetim yapılacak hususlar aşağıdaki gibi tespit edilebilir:

- Yapılan işleme ilişkin kasa fişinin mevcudiyeti,
- Müşterinin imzasının varlığı, doğruluğu ve geçerliliği (vekâletli/talimatlı işlemler için),
- Vekâletli/talimatlı işlemlerde geçerli bir vekâletin/talimatın varlığı ve teyit edilip edilmediği,
- Faks talimatı ile yapılan bir işlem ise talimat aslının mevcudiyeti,
- İşlemi yapan kişinin kimlik tespitinin yapıp yapılmadığı,
- İşlem uluslararası para gönderimi ise gerekli formların mevcudiyeti,
- İşlem bir çek ödemesi ise çek aslının mevcudiyeti ve çekin mevzuata uygun olup olmadığı.

Şubede yapılan hesap açma işlemleri ile ilgili olarak eksikliği tespit edilebilecek olan hususlar ile aşağıdakiler olabilir:

- Hesap açılış sözleşmesinin ve üzerindeki gerekli/yetkili kaşe ve imzaların mevcudiyeti, Müşteri kimlik belgesinin mevcudiyeti,
- Adres paylaşım sisteminde müşterinin kayıtlı bir adresinin mevcudiyeti,
- İmza sirküleri veya imza beyannamesinin mevcudiyeti,
- Hesap sahibi tüzel kişi ise, şirket türüne göre ana sözleşme/vakıf senedi/dernek tüzüğü, oda kaydı, ticaret sicil gazetesi, vergi levhası ve yetkilileri gösteren belgenin mevcudiyeti,
- Hesap sahibi tüzel kişi ise, % 25 ve üzeri pay sahiplerinin kimlik belgelerinin mevcudiyeti,
- Hesap sahibi tüzel kişi ise ve tüzel kişi ortağı varsa bu ortaklara ilişkin ticaret sicil gazetelerinin ve vergi levhalarının mevcudiyeti,
- Kimlik belgesi, imza sirküleri gibi belgelerin fotokopileri üzerinde aslının görülerek kopyalarının alındığına ilişkin personel/imza kaşesinin bulunup bulunmadığı (Kartal ve Çoban Çelikdemir, 2019).

Teftiş planlı denetim, olağan denetim olarak ifade edilebilir. Teftiş, rutin olarak bankanın tüm faaliyetlerinin mevzuata uygunluğunun riske odaklanmış denetim anlayışı kapsamında elden geçirilmesi olarak tarif edilebilir. Müfettişlerin yaptıkları incelemeler, olağan teftiş gibi yine bankanın tüm birimlerinde ve konsolidasyona tabi tüm birimlerinde yürütülebilir. Bunlar, teftişe nazaran daha ayrıntılı araştırmalardır (Kaban, 2020). Soruşturmalar da denetim faaliyetlerinden biri

olup, yöntem ve uygulamaları yönetmeliklerde özellikle ayrıntılı olarak düzenlenmiş olup, banka personelinin yasalara aykırı olan cezaî ve hukuksal sorumluluklarını gerektiren eylem ve davranışları hakkında yapılan ayrıntılı araştırmalardır (Toyran, 1990).

3. ARAŞTIRMANIN AMACI, YÖNTEMİ ve SINIRLILIKLARI

Bu çalışmanın amacı adli muhasebe ile banka iç denetimi arasındaki ilişkiyi somut örneklerden yola çıkarak ortaya koymaktır. Çalışmanın adli muhasebeyi anlamaya yardım etmesi ve ileride yapılacak adli muhasebe düzenlemeleri ve adli muhasebeciler için bir rehber niteliği taşıması amaçlanmıştır.

Bu araştırmada yöntemin tayininde araştırmanın amacı, kapsamı, kısıtları ve literatüre yapması beklenen olası katkı göz önüne alınmıştır. Çalışmada araştırmanın amacına ve literatüre olası katkısına en uygun yöntem olarak nitel araştırma yöntemi değerlendirildiğinden vaka analizi (case study) yöntemi ve veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır.

Araştırma evreni bir bankamıza ait banka müfettişlerinin yaptığı iç denetim faaliyeti çıktıları olan yazışma ve raporlardır. Araştırmanın amacına uygun olan vaka seçimlerine ait dökümanlardan örnekleme yapılmış ve bir amaçlı örneklem oluşturulmuştur.

Araştırmanın sınırlılıkları bulunmakta olup, araştırma bir bankaya ait müfettiş denetim çıktıları ile sınırlıdır. Gerçek çalışmalara ait yazı ve raporlar banka ve diğer bilgiler gösterilmemek amacıyla aslına uygun olarak kişi, yer, kurum vd. isimler yeniden yazıma tabi tutularak verilmiştir.

3.1. Vaka 1

Aşağıda, Teftiş Kurulu Başkanlığı'na gönderilen Müfettiş aylık çalışma çizelgesi gösterilmiştir. Çizelge içeriğinden, ilk hafta banka şubesinde sayım ve mutabakat işlemleri yapıldığı, sonraki 2 hafta muhasebe denetimi kapsamında geçici ve gelir, gider hesaplarının denetime tabi tutulduğu, 1 günde de şubeye ait vergi işlemlerine bakıldığı görülmektedir. Müfettiş, kalan 7 iş gününde ise ticari ve bireysel kredi dosyalarının denetimini yapmıştır.

ABC BANKASI
Teftiş Kurulu Başkanlığı

İstanbul; 28.04.2000
Sayı : 36/47
İlişik : 4

ABC BANKASI
Genel Müdürlüğü
(Teftiş Kurulu Başkanlığı)
İSTANBUL

Mayıs/2000 ayına ait çalışma ve hakediş cetvelini tetkik ve kararlarınıza arz ederim.

Derin Saygılarımla,
Müfettiş

Metin Ö.

Gün	Yol	Kalınan Yer	Yapılan İşe Ait Açıklamalar
1		Moda Şubesi	Teftişe Başlama ve Sayımlar
2		"	Sayım ve Mutabakat İşlemleri
3		"	"
4		"	"
5		"	"
6			RESMİ TATİL
7			RESMİ TATİL
8		Moda Şubesi	Geçici Hesapların Tetkiki
9		"	"
10		"	"
11		"	"
12		"	"
13			RESMİ TATİL
14			RESMİ TATİL
15		Moda Şubesi	Gider Hesaplarının Tetkiki
16		"	"
17		"	Gelir Hesaplarının Tetkiki
18		"	"
19			RESMİ TATİL
20			RESMİ TATİL
21			RESMİ TATİL
22		Moda Şubesi	Vergi İşlem ve Hesaplarının Tetkiki
23		"	Ticari Kredilerin Tetkiki
24		"	"
25		"	"
26		"	"
27			RESMİ TATİL
28			RESMİ TATİL
29		Moda Şubesi	Bireysel Kredilerin Tetkiki
30		"	"
31		"	"

	Tef.	İnc.	Sor.	Staj	Yol	Eğit.	Diğer Gör.	Resmi Tatil	Yıllık İzin	Sihhi İzin	İdr. İzin	TOPLAM
Bu ay	22							9				31
Geçen Ayl. Top.	46	32			1	2		39				120
Genel Toplam	68	32			1	2		48				151

Kalınan Yerlerin Adresleri: Bankamız Şişli Misafirhanesi.

Sayım ve mutabakat işlemleri, adli muhasebenin özellikle hile araştırması (Araştırmacı Dedektif Muhasebecilik) alanında yaptığı faaliyetlerdendir. Müfettişin diğer iç denetim çalışmaları da muhasebe ve denetim faaliyetlerini göstermesi bakımından önemli bulunmuştur.

3.2. Vaka 2

Adli muhasebeci faaliyetini yürütürken işletme çalışanlarının ifadesine başvurabilir. Aşağıda ise banka müfettişinin aldığı kısa bir ifade örneği verilmektedir:

Üsküdar Şubesi Satış Yetkilisi Merve İ.'nin (sc.15437) 04.10.2001 tarihinde alınan ifadesidir.

SORU: 1- Hüviyetinizi açıklayınız.

CEVAP:1- Üsküdar Şubesi Satış Yetkilisi Merve İ. (sc. 15437).

SORU: 2- Bankamızda ne zaman göreve başladınız, hangi şubelerde ve görevlerde çalıştınız, bu şubedeki görev ve sorumluluklarınız nelerdir? Anlatınız.

CEVAP:2- ABC Bankasındaki görevime Konya Şubesinde 1.02.1988 tarihinde başladım. 27.06.1992 tarihinden beri Üsküdar Şubesi'nde çalışmaktayım. Bireysel krediler tespiti ve kredi kartlarının verilmesi, taksitlerin tahsili ve takibi işlerinden sorumluyum.

SORU: 3- Veli Erhan Ş. kimliğini kullanan şahıs şubeye ne zaman geldi, sizinle bir görüşmesi oldu mu? Anlatınız.

CEVAP:3- İlgili şahıs, üye işyeri olduktan sonra iki defa gördüm. Adı geçen şahıs slip bedellerini tahsil için 17.08.2001 ve 21.08.2001 tarihlerinde şubeye geldi. Slip bedellerinin aynı gün tahsili için ısrar etmesine rağmen otorizasyon teyiti almadan ödeme yapmayacağımı söyledim. Otorizasyon teyiti aldıktan sonra slip bedellerini şahsın hesabına yatırdım.

SORU: 4- Veli Erhan Ş. kimliğini kullanan kimliği meçhul şahsın getirdiği ve ödeme yaptığımız 5 adet slip bakıldığında standart bir slipten farklılık arz etmekte olup, daha koyu, kalın çizgili, eğri şekilde basılmış, rakamlar ve harfleri zorlukla okunmakta ve el yazısıyla müdahale görülmektedir. Ayrıca, müşteri imzaları da değişiklik yapılmaya çalışılsa da tek elden çıkmış izlenimi vermektedir. Sliplerden şüphelenmediniz mi? Gerçekliğinden şüphelenilen sliplerde ne gibi bir yol izlenmelidir? Söz konusu slipler için hangi işlemleri yaptınız? Anlatınız.

CEVAP:4- Slip numaralarının silik, kaymış olduğu ve slip bedellerinin yüksekliği dikkatimi çekti. Ben de bu sebeple ödemeyi aynı gün yapmayı, otorizasyon teyitinin gelmesini bekledim. İmprinter cihazından geçirilmiş slip bedelini ancak otorizasyon teyiti aldıktan sonra ödemekteyim. Ben söz konusu sliplerden şüphelendim ama teyit almanın yeterli olacağını sanıyordum. Bu nedenle ek bir araştırma yapma ihtiyacı duymadım. Kredi Kartları Müdürlüğü'nden otorizasyon teyiti istendiğinde, Müdürlüğün gerekli araştırmaları yaptıktan sonra şubeye onay verdiğini ve ödemek için artık tereddüt kalmadığını biliyordum. Aksi bir bilgiye sahip değilim.

SORU: 5- Söylemek istediğiniz başka bir husus var mı? Varsa söyleyiniz, yoksa ifadenizi okuyarak imzalayınız.

CEVAP:5- Söylemek istediğim başka bir şey yoktur. İfademi okudum. Söylediğim gibi yazdığımı gördüm. Kabul ederek imzalıyorum. Üsküdar, 4.10.2001

İfade Alan Müfettişler

İfade Veren
Yetkili (sc. 15437)

Ömer U.- Salim H.

Merve İ.

3.3. Vaka 3

Usulsüz olarak banka zararına yol açan şahıslar hakkında müfettişlerin Emniyet Mali Büro Amirliğine yaptıkları başvuru aşağıda verilmektedir. Adli muhasebenin tanım ve faaliyetlerine uygun bir örnek olduğu düşünülmüştür.

İFADE TUTANAĞI

İFADEYİ VERENİN

ADI SOYADI : Mehmet B.
BABA VE ANA ADI : Hasan - Yeşim
DOĞUM YERİ VE TARİHİ : Ankara - 1972
NUFUSA KAYITLI OLDUĞU YER: Ankara- Çankaya
İKAMET-MESKEN-ADRESİ.TEL : xxxx Kadıköy/İSTANBUL
İŞ YERİ ADRESİ- TLF. : ABC Bankası İstanbul 212.xxxxxxx

Yukarıda açık kimliği yazılı bulunan Mehmet B. isimli ABC Bankası Müfettişi olan şahsın Mali Büro Amirliğimizde Üsküdar /İstanbul Şubesi'nde meydana gelen dolandırıcılık olayı ile ilgili olarak alınan ifadesinde;

SORULDU: Yukarıda vermiş olduğum bilgiler doğrudur ve bana aittir, ABC Bankası Genel Müdürlüğü'nde Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda Müfettiş olarak çalışmaktayım. Daha önceden ABC Bankası Üsküdar Şubesinde meydana gelen ve Veli Erhan Ş. isimli şahsın kimliğini kullanarak bankadan pos cihazı ve imprinter cihazı alan şahıslar hakkında Bankamız Müfettişleri tarafından yapılan araştırmalar neticesinde, Müfettişliğimizce dolandırıcılar ile ilişkisi olduğundan şüphe ettiğimiz XYZ BANK xxx xxx xxxxx 0488 numaralı kredi kartı hamili İbrahim Seyfi İ. isimli şahsın 10.10.2001 tarihinde İzmir ilinde ifadesi alınmış olup, adı geçen 7.08.2001 tarihinde kendi kredi kartı ile 22.500.000 TL.lik harcama yaptığımı kabul etmiş, ancak slıpteki imzanın kendisine ait olmadığını ifade etmiştir. Bunun üzerine ifadesini alan banka müfettişi tarafından adı geçene " slıpteki imza size ait değilse sizin kartınız dolandırıcı şahısların eline nasıl geçtiğinin " sorulduğunda İbrahim Seyfi İ. isimli şahıs bu soruya, kredi kartının dolandırıcılara nasıl geçtiği hususunda açıklayıcı bilgi veremediği bize gönderilen ifadeden anlaşılmaktadır. Bu durum üzerine İstanbul XYZ İş Merkezinde bulunan ve dolandırıcılık yapan şahısların iş yeri olarak gösterdiği adresle bulunan diğer esnaf lar ile yapılan görüşmelerde, isminin açıklanmasını istemeyen ancak Mali Büro Amirliğince ismi bilinen bir esnaf şahıs İbrahim Seyfi İ. isimli şahsın bizim elimizde bulunan nüfus cüzdanı fotokopisinden bu şahsın dolandırıcı şahıslar ile birlikte hareket ettiğini beyanla bu şahsı teşhis etmesi üzerine, İbrahim Seyfi İ. isimli şahıs ile teşhis yapan esnaf şahıs arasında bizimde yanında bulduğumuz sırada cep telefonu ile yaptırılan görüşmede, esnaf şahsın İbrahim isimli şahsa Veli Erhan Ş. isimli şahsın nerede olduğunu, kendi alacaklarının ne zaman verileceğini İbrahim isimli şahsa sordu, bu şahıslar arasındaki telefon görüşmesi neticesinde İbrahim isimli şahsın, banka dolandırıcılığına karşı şahıslar ile birlikte hareket ettikleri kanısına vardık. Bu durumda İbrahim Seyfi İ. isimli şahsın bizim tarafımızdan ibraz edilen evraklarda bulunan adreslerinden temin edildiğinde, banka dolandırıcılığına karşı diğer şahısların temin edileceğini zannediyoruz, polisin bu yönde de araştırma yapmasının suçluların yakalanmasında yardımcı olacağını düşünerek bu ifadeyi vermeyi uygun gördüm. Ben bu konu ile ilgili olarak size Bankamız Müfettişinin aldığı ifade, İbrahim Seyfi İ. isimli şahsın nüfus cüzdanı sureti gibi evrakları ibraz ediyorum dedi ve alınan ifadesini okudu ve imzası ile tasdik etti ve edildi. 11.10.2001

Halil A.
Komiser

Yusuf T.
Polis Memuru

Mehmet B.
ABC Bankası Müfettişi

3.4. Vaka 4

Zeliha S., kredi kartı ekstresinde gözüken 4.026,28 TL kredi kartı harcaması ile ilgili olarak ABC Bankası aleyhine İstanbul Tüketici İlçe Hakem Heyeti'ne başvurmuş olup, ilgili hakem heyeti ABC Bankası aleyhine karar vermiştir. ABC Bankası konuyu incelemesi için bir müfettişi görevlendirmiştir. Müfettişin yaptığı incelemenin konumuz ile ilgili bölümleri aşağıda verilmiştir:

İNCELEME RAPORU

*Zeliha S.'a ait Bankamız 9999 **** * 0000 numaralı kredi kartı ile 27/03/2021 tarihinde, işyerine ait toplamda 4026.28 TL kredi kartı harcaması gerçekleşmiştir.*

Zeliha S. bilahare Bankamız çağrı merkezini arayarak böyle bir ödeme hakkında bilgisi ve onayı olmadığını bildirmiş olup, ilk iş günü de banka şubesine giderek itirazda bulunmuştur.

Bankamızın itirazı reddetmesi üzerine konu İstanbul.....Tüketici Hakem Heyetine intikal etmiş olup, Hakem Heyeti Bankanın söz konusu meblağı iade etmesi yönünde Davalı lehinde karar vermiştir.

SMS gönderi bilgileri, Bankamız Kredi Kartları Merkezinden alınan teknik bilgi ve belgeler ile Bankamız Çağrı Merkezi ile yapılan telefon görüşmelerinin kayıtları incelenmiş olup, yaptığımız tespitler aşağıda gösterilmiştir:

Zeliha S.'a ait Bankamız 5555 **** * 0000 numaralı kredi kartı ile 27/03/2021 tarihinde, işyerine ait sanal pos aracılığıyla toplamda 4026.28 TL kredi kartı harcaması gerçekleşmiştir.

Ödemede bir kereye mahsus şifre kullanıldığı (rapor ekinde müşteri cep numarasına gönderilen mesaj belgeleri mevcuttur) ve firmasına internet sitesinde kredi kartı bilgileri kullanılmak suretiyle sanal pos aracılığıyla gerçekleştiği görülmüştür.

..... firmasına ait site, güvenlik kurallarına sahip ve içerisinde sanal pos (Vpos) ihtiva eden bir sitedir. Bu sitede alışveriş aşağıdaki bilgilerin sisteme girilmesi:

- Kart Türü
- Kart Numarası
- Kart Sahibi Ad Soyadı
- Kartın Son Geçerlilik Süresi
- Güvenlik Kodu

ve en sonunda da müşterinin banka sisteminde kayıtlı bulunan cep telefonuna gelen tek kullanımlık şifrenin ekrana girilmesi suretiyle gerçekleşmektedir.

Öncelikle şu hususu belirtmek gerekir ki, önemlidir; Banka sisteminde kayıtlı bulunan cep telefonu Zeliha S. ye aittir, aksi halde müşterinin kredi kartından işlem yapıldığını görerek Banka çağrı merkezini araması ve ertesi iş günü Banka şubesine giderek itiraz etmesi mümkün olmayacak ve müşteri bir çok olayda görüldüğü üzere, kredi kartının bilgisi ve onayı olmadan kullanıldığını, limitinin dolarak kredi kartını kullanamaması sonucunda ya da kredi kartı ekstresi geldiğinde öğrenmiş olacaktır.

Raporumuz ekinde verilen bilgi işlem teknik belgeleri ve Müşteri ile Bankamız çağrı merkezi arasında geçen görüşmelerden yola çıkılarak 27/03/2021 tarihindeki olay kronolojisi aşağıda gösterilmiştir:

1.) 14:59 İnternet Bankacılığı Online Başvuru işlemi yapılmıştır. Müşteri cep telefonuna onay kodu gönderilmiş olup, bu kod kullanıldığından süreç devam etmiştir.

2.) 15:01 PFVFC81 referans işlem için doğrulama kodu gönderilmiştir. Kod doğrulandığından süreç devam etmiştir.

3.) 15:02 işyeri sanal posundan yapılacak 4026.28 TL ödeme için müşteri cep telefonuna tek kullanımlık şifre gönderilmiştir.

4.) 15:03:39 Cep telefonuna gönderilen şifreiş yeri sanal posuna doğru olarak girildiğinden dolayı Banka işleme provizyon vermiştir.

5.) 15:03:48 Ödeme işlemi tamamlanarak, 4026.28 TLiş yeri hesaplarına intikal etmiştir.

6.) 15:04 Müşteri cep telefonuna, kredi kartındaniş yeri hesabına 4026.28 TL ödeme yapıldığı, bilgisi dahilinde değil ise banka çağrı merkezini araması gerektiğine dair mesaj gönderilmiştir.

Bu aşamadan sonra, müşterinin isteği dışında ödeme yapıldığını anlayarak Bankamız çağrı merkezi ile iletişime geçmesi söz konusudur; nitekim 15:07 saatinde yeni bir ödeme için şifre gönderilmiş ancak işlem gerçekleşmemiştir. Bu saatten sonra 15:09 saatinde cep telefonuna mobil bankacılık

şifresi gönderilmiş olup, yine 15:09 saatinde **** marka cep telefonuna cihaz tanımlaması yapıldığı görülmektedir.

Müşteri ile Bankamız Çağrı Merkezi arasında geçen telefon görüşmeleri dinlenmiştir. Görüşme Çağrı Merkezi çalışanı ile Zeliha S.'nin eşi olduğunu ve adının Hüseyin olduğunu beyan eden şahıs arasında gerçekleşmekte olup, Çağrı Merkezi çalışanının kart iptali, kod gönderilmesi vb. işlemler için Zeliha S. ile de konuştuğu ve onayını aldığı görülmektedir.

27/03/2021 tarih, 15:20:59 saatinde görüşme başlamış olup, Müşterinin eşi Hüseyin S. "kendilerini ABC Bankası Merkezinden aradıklarını söyleyen kişilerin, sigorta harcamalarını iade edeceklerini ve gönderdikleri kodu kendilerine iletmelerini söylediklerini, kodun ABCBANK tarafından gönderildiğini, ancak karşı tarafa herhangi bir şifre ya da kart bilgisi vermediklerini, daha sonra alışveriş yapıldı mesajı geldiğini, daha sonra 2. bir harcama için mesaj geldiğini ve karşı tarafın bu şifreyi de istediğini ancak vermediklerini, durumdan şüphelendiklerini ve bankayı aradıklarını..." belirtmektedir.

28/02/2021 tarih, 11:47:58 saatinde yapılan 2. görüşmede, ise müşterinin eşi Hüseyin S. "Size yeni bir kart göndereceğiz diyerek aradıklarını "belirterek, ilk görüşmede yer alan diğer hususları tekrar ifade etmektedir.

İNCELEMENİN SONUCU

Harcama işleminin Müşterinin isteği ve niyeti dışında ancak söz konusu işlemi yapan kişi ya da kişiler tarafından başka bir ödeme veya menfaat sağlandığı süsü ve organizasyonu (oltalama/(phishing) yöntemi kullanılmak suretiyle, bilgisi ve onayı dahilinde karşı tarafa Banka tarafından cep telefonuna gönderilen kod, şifre vb. mesajları iletilmesi ya da gönderilen sahte siteye girmesi sonucunda gerçekleştiği sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Müşteri, olay kronolojisinin 6. sırasında gösterildiği şekilde, 15:04 saatinde kredi kartından isteği dışında ödeme yapıldığını anlamış olup, 2. ödeme işlemi için tek kullanımlık şifreyi kullanmayarak Bankamız çağrı merkezi ile iletişime geçmiştir. İlk işlem için Müşterinin tek kullanımlık şifreyi kullanması ve ödemenin işyeri hesaplarına geçmesi nedeniyle iptal işlemi yapılamamıştır. Müşteri ile Bankamız Çağrı Merkezi görüşmesinden önce, (15:03:39) saatinde provizyon işlemi gerçekleşmiş olup, (15:03:48) saatinde de karşı banka pos hesabına 4026.28 TL intikal etmiştir. Müşterinin Bankamız Çağrı Merkezi ile görüşmesi aynı tarih (15:20:59) saatinde başlamıştır.

Müşterinin **** marka cep telefonu ile cihaz eşleşmesi, Müşterinin istek ve niyeti dışında gerçekleşen ödeme olduktan sonra Bankamız internet sitesine girerek işlemleri kontrol etmesiyle yapılmıştır.

Müşteri, dolandırıcıların "yemleme/oltalama (phishing)" olarak tabir edilen yöntemi kullanması karşısında, isteği ve niyeti dışında kullanıldığını gözetemeyerek, cep telefonuna gönderilen kod ve tek kullanımlık şifresini dolandırıcılık işlemi yapan şahıs ya da şahıslara ileterek, isteği dışında gelişen bu olaya sebebiyet vermiştir.

Söz konusu ödeme/harcama, Bankamız bilgi işlem sisteminde bir açık bulunup, işbu işlemi yapan kişi ya da kişilerin, müşterinin hiçbir dahli olmaksızın, Bankamızın bu güvenlik zaafiyetini kullanarak Banka bilgi işlem sistemlerine girerek kullanıcı bilgileri, kod, şifre vb. bilgileri çalması suretiyle gerçekleşmemiştir. Müşterinin istek ve niyeti dışında yapılan işlem bir kredi kartı dolandırıcılığıdır. Söz konusu harcama, dolandırıcı kişi ya da kişilerin, müşterinin Çağrı Merkezi ile yaptıkları telefon görüşmelerinde belirttiği gibi, " sigorta harcamaları iadesi ya da yeni kart göndereceğiz " gibi " yemleme/oltalama (phishing) " olarak tabir edilen yöntem kullanarak, cep telefonuna gönderilen kod, şifreyi gönderdikleri sahte siteye girmesini ya da kendilerine iletilmesini sağlayıp, sonra da elde ettikleri kod ve şifreyiiş yerine ait sanalposuna girmek suretiyle gerçekleşmiş olup, Bankamızın herhangi bir kusurunun bulunmadığı sonuç ve kanaatine varılmıştır.

Belirtmek gerekir ki, Uluslararası Kredi Kartı chargeback kuralları, şifre kullanılan işlemlerde müşteri itirazlarını, haklı olarak elbette, çoğunlukla dikkate alamamaktadır. Dolayısıyla, Bankamız, sanal pos sahibi karşı banka için söz konusu olayda chargeback kurallarını işletmemiştir. Şifre

kullanılan ve fiziki mal teslimi içermeyen harcama işlemlerinde müşteri itirazlarının chargeback'e konu edilmesi ve olumlu olarak değerlendirilmesi kredi kartı sisteminin kaosa girmesine neden olacaktır.Tüketici Hakem Heyetinin raporunda belirtilen 5464 sayılı kanunun 15. maddesinin 3. fıkrası ve beyan edilen Yargıtay 19. Dairesinin kararı fatura vb. harcama belgesi düzenlenmeyen uzaktan alışveriş olarak belirtilen mal ve hizmet alımları ile ilgili olduğundan (kart sahibine teslimatı yapılmayan mal ve hizmet alımı gibi) işbu olayda kullanılması isabetli olmamıştır. Konumuzla ilgili Yargıtay 19. Hukuk Dairesi kararı için, 2018/409 E, 2019/5522 K. örnek verilebilir.

Banka aleyhine verilen tüketici hakem heyeti kararı dolayısıyla banka müfettişinin hazırladığı işbu inceleme raporunun, adli muhasebecinin çalışma alanlarından olan “Dava Destek Danışmanlığı” faaliyetine verilebilecek örnek bir çalışma olduğu düşünülmüştür.

SONUÇ

Adli muhasebe hakkında yerli ve yabancı literatürde pek çok çalışma bulunmaktadır ancak adli muhasebe çok geniş bir alanda çalıştığından ve farklı tanımlar yapıldığından adli muhasebeyi somut örnekler üzerinden anlatmanın onu anlamayı kolaylaştıracağı söylenebilir. Nitel araştırma özelliği taşıyan bu çalışma ile banka müfettişlerinin özgün denetim faaliyetlerinden örnekler vermek suretiyle banka iç denetimi ile adli muhasebe arasındaki yakın ilişki ortaya konulmak istenmiştir. Çalışmada verilen banka müfettişleri çalışma örnekleri gelecekteki adli muhasebeciler için bir örnek ve rehber niteliği taşımakta olup, çalışmanın ileride adli muhasebenin mesleki tanım, eğitim ve sertifikasyon çalışmalarında da yol gösterici olabileceği düşünülmüştür.

Adli muhasebeci nasıl ki özellikle dolandırıcılık içeren çalışmalarında delil toplamakta, ifade almakta, rapor yazmakta ise banka müfettişi de olağan teftiş, inceleme ve soruşturma çalışmalarında üzerinde çalıştığı birim ve konusu çerçevesinde para ve diğer kıymetler sayımı yaparak tutanak tutmak, usulsüzlükleri tespit ve delilleri elde etmek için muhasebe evraklarını tetkik etmek, çalışanların ifadesine başvurmak, görevine devam etmesi uygun olmayan personele işten el çekirmek, şüpheliler hakkında suç duyurusunda bulunmasına yardımcı olmak, mevcut suç duyurularında ek ifade vermek, elde ettiği deliller ve tespitler sonucunda kanaatini oluşturarak rapor tanzim etmek suretiyle benzer bir faaliyet içerisinde bulunmaktadır.

Ülkemizde, adli muhasebeci mesleği unvanına nasıl ulaşılacağı henüz ortaya konulmamakla beraber, adli muhasebecinin temel olarak serbest muhasebeci ve mali müşavir unvanına sahip olması gerektiği kabul görmektedir ancak, sadece mali müşavir olmanın adli muhasebeci olmak için yeterli olacağı düşünülemez. Adli muhasebenin deneyim gerektiren ve farklı disiplinler hakkında bilgi sahibi olunmasını elzem kılan bir meslek olduğu çok açıktır.

Ülkemizde adli muhasebe bir meslek olarak henüz var olmamakla beraber literatürde bu konu hakkında çeşitli tartışmalar yapılmaktadır. Genel olarak mali müşavirlere yönelik olarak adli muhasebeci sertifika programı düzenlenmesi ve üniversite müfredatlarında adli muhasebeye yönelik derslerin konulması önerisi yapılmaktadır.

Çalışmanın sonuçları itibarıyla adli muhasebenin bir meslek olarak ne şekilde düzenlenmesi gerektiği ile ilgili olarak bazı sonuçlara ulaşılabilir. Öncelikle:

- Adli muhasebecinin muhasebe bilgisi olmalıdır,
- Adli muhasebeci farklı alanlarda araştırma ve inceleme yapabilecek bilgi, görgü ve deneyim sahibi biri olmalıdır,
- Teknolojik gelişmeleri takip edebilmeli ve gerektiğinde hangi uzmanlardan yardım alabileceğini bilmeli ve bu uzmanlara ulaşabilmelidir,
- Raporlama yapabilecek kadar kompozisyon yazma yeteneği ve iyi bir Türkçe bilgisi olmalıdır,
- Adli muhasebeyi sadece masa başı bir iş olarak görmemeli; hareketli, stresli ve yoğun bir çalışma temposu olduğunu bilmeli ve bu tempoya uyum sağlayabilmelidir,

- İfade alma ve yazma tekniklerine sahip olmalıdır,
- Suçlu ve şüphelilere yaklaşım tarzı konusunda psikoloji bilimine uygun davranabilmelidir,
- Çalışmasının sonuçlarını tarafsız bir şekilde hak ve hukuk dairesi içerisinde ortaya koymaktan çekinmemelidir.

Sonuç olarak,

- Adli muhasebecinin muhasebe bilgisi yanında, hukuk, işletme, yönetim bilimi, denetim, iç kontrol yapısı, halkla ilişkiler, bilişim sistemleri, hile denetimi, bilgisayar teknolojileri, sosyoloji, psikoloji, istatistik ve kriminoloji gibi pek çok farklı disiplin bilgisi sahibi olması gerektiği yanında deneyimli biri olması gerçeği ortaya çıkmaktadır. Adli muhasebeci mesleği düzenlemeleri adli muhasebecinin deneyim sahibi olması gerektiği göz önüne alınarak yapılmalıdır. Bu bağlamda, adli muhasebecilerin bir yetiştirme dönemi “stajyer adli muhasebeci” süreci de olası düzenlemelerde düşünülebilir.

- Adli muhasebeci yetiştirmek için üniversite müfredatında ve sertifika programlarında verilecek derslerde sadece teori ile yetinilmemelidir. Sayım ve mutabakat işlemleri, ifade alınması ve rapor yazılması vb. uygulamalar için bu konularda uygulama yapmış deneyimli denetçilerden eğitmen olarak istifade edilmelidir.

- Adli muhasebenin sadece mali müşavirlere açık bir meslek olarak düzenlenmemesi de düşünülmelidir. Üniversitelerin iktisadi ve idari bilimler fakültesi, siyasal bilgiler fakültesi mezunlarına ve deneyim sahibi denetim personeline açık bir düzenleme yapılabilir. Bu çeşitlendirme mesleğe güç ve itibar kazandırabilir.

KAYNAKÇA

- Akatak, A. (2021). Adli muhasebe kapsamında hilelerin incelenmesi üzerine bir araştırma (Yayımlanmamış doktora tezi). Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi.
- Akinbowale, O. E., Mashigo, P., ve Zerihun, M. F. (2023). The integration of forensic and big data technology frameworks for internal fraud mitigation in the banking industry. *Cogent business & Management*, (10), 2.
- Aktaş, H., ve Kuloğlu, G. (2008). Adli muhasebe ve adli muhasebecilik mesleği. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, (25), 102-113.
- Aydın, H. (2018). *Adli muhasebe ile ilgili dünyadaki uygulamalar ve Türkiye'deki uygulanabilirliğinin araştırılması* (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çabuk, A., ve Yücel, E. (2012). Adli muhasebecilik mesleği ve Türkiye'de uygulanabilirliğine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (54), 31-38.
- Çabuk, A., ve Yücel, E. (2012). Adli muhasebecilik mesleğinin Türkiye'deki Gelişme potansiyeline yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (56), 67.
- Dönmez, A., ve Çavuşoğlu, K. (2015). Hilelerin ortaya çıkarılması bakımından bağımsız denetim ile adli muhasebenin karşılaştırılması. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, (3), 47.
- Gray, Dahli. (2008). Forensic accounting and auditing: compared and contrasted to traditional accounting and auditing. *American Journal of Business Education*, 1(2), 115.
- Grant Thornton Türkiye. (2022, Mart 5). *İş suistimali ve istismar*. Grant Thornton Türkiye. <https://www.grantthornton.com.tr/en-guncel/makaleler/is-suistimali-ve-istismar/>

- Gülten, S. (2010). Adli muhasebe kavramı ve adli müşavirlik mesleği. *Ankara Barosu Dergisi*, (3), 310-313.
- Hatch, L. (2023). Who is interested in forensic accounting? *Journal of Accounting and Finance*, 23(2), 111-115.
- Joldeska, I. ve Kosarkoska, D. (2023). Forensic accounting a challenge for Macedonian enterprises and institutions in the fight against financial crime. *Vizione*, (40), 396-397.
- Kaban, İ. (2020). Bankalarda amacına göre iç denetim: Türkiye bankacılık sektörü özelinde örnek denetim vakaları. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 181-188.
- Karacan, S. (2012). Hukuk ile muhasebenin kesişme noktası: adli muhasebe. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (8), 108-196.
- Kartal, M. T., ve Çoban Çelikdemir, N. (2019). Bankalarda iç kontrol ve iç denetim faaliyetlerinin eşgüdümü: şube denetim faaliyetleri üzerine bir inceleme. *TİDE Academia Research*, (1), 37-50.
- Küçük, D. (2021). Adli muhasebe perspektifinden bankacılık hileleri: banka muhasebe hilelerinde hilekâr profili ve hilenin nitelikleri. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, (64), 232.
- Mercan, S. (2010). *Bankacılık yönetiminde iç denetimin önemi ve uygulamadan bir örnek* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mert, İ., (2022). Investigation, techniques, methods, types, and increasing impact of forensic accounting in digital period. *Maliye ve Finans Yazıları*, 36(118), 15-24.
- Oberholzer, C. (2002). *Quality management in forensic accounting* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). University of Pretoria. (https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/28494/Oberholzer_Quality_2004.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Okur, Y. (2010). Türkiye'de teftiş ve iç denetim: kavramlar, beklentiler ve hayatla yüzleşme. *Maliye Dergisi*, (158), 576.
- Örenay, H. (2012). Teftiş ve denetim kavramları ve denetimin yeniden yapılandırılması. *Denetişim*, (9), 93.
- Pazarçeviren, S. Y. (2005). Adli muhasebecilik mesleği. *Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(5), 2-14.
- Ramaswamy, V. (2007). New frontiers: Training forensic accountants within the accounting program. *Journal of College Teaching & Learning*, 4(9), 32.
- Rezaee, Z., ve Burton, E. J. (1997). Forensic accounting education: insights from academicians and certified fraud examiner practitioners. *Managerial Auditing Journal*, 12(9), 479.
- Sezal, L. (2017). Türk bankacılık sektöründe etkin bir iç denetim sistemi uygulamasında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(53), 795-799.
- Toyran, F. (1990). *Bankaların iç denetiminde banka teftiş kurulları ve denetim düzeninin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uluslararası Suistimal İnceleme Uzmanları Derneği. (2022, Mart 13). *Usiud hakkında*. Acfetr.com. https://www.acfetr.com/index.php?pg=hk_main

- Uşul, H., ve Topçuoğlu, M. (2011). Finansal manipölasyonların ortaya çıkarılması ve önlenmesinde adli muhasebenin önemi: Türk hukuk sisteminde var olması gerekliliği üzerine bir tartışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 63.
- Ünal Uyar, G. F., Oruç Erdoğan, E., Erdoğan, M., ve Dođan, D. (2022). Adli muhasebe kavramlarının incelenmesi: ABD’de bir vaka incelemesi. *Mali Çözüm*, 32(174), 60-61.
- Yenigün, E. (2015). Kariyerimi şekillendirirken iç denetim. *Türkiye İç Denetim Enstitüsü*. 15 Eylül 2022. <https://www.tide.org.tr/uploads/kampusten-gelecege.pdf>
- Yurtsever, G. (2009). Teftişten iç denetime banka müfettişliği. *Türkiye Bankalar Birliđi*. 30 Eylül 2022. <https://www.tbb.org.tr/dosyalar/yayinlar/dokumanlar/kitap.pdf>

EXTENDED ABSTRACT

The accounting frauds and corruption incidents of international and large-scale nature that took place in the 1980's (such as Enron, Arthur Andersen, etc.) emphasized the significance of accounting and auditing. As a result, a specialized profession in accounting and auditing, known as "Forensic Accounting", in the United States and translated as "Adli Muhasebe" in Turkish, emerged. In order to prevent the recurrence of such unfavorable circumstances, the Securities and Exchange Commission (SEC) implemented regulations and enacted laws that mandated the employment of forensic accountants in companies. Various studies have been conducted in the literature regarding forensic accounting, which is not yet practiced as a profession in our country. In this study, our aim was to establish the relationship between forensic accounting and internal auditing, with a particular focus on the relationship between forensic accounting and bank internal auditing (bank inspectors), which is considered the oldest and leading sector in the field of internal auditing. By presenting the work of bank inspectors and demonstrating the definition and activities of forensic accounting, we attempted to show their compatibility. It is evaluated that our study will contribute to the definition and description of forensic accounting, as well as to the efforts related to education and professional formation in this field.

Forensic Accounting Profession

In this part of the study, the development process of forensic accounting and the characteristics that should be in a forensic accountant are mentioned.

Auditing

In the 2nd part of the study, the concepts of audit and internal audit are mentioned. Subsequently, the relationship between forensic accounting and auditing is tried to be explained. Internal audit processes in terms of banks, which constitute the sample part of our study, are also discussed and explained in the section.

Methodology

In the third part of the study, the relationship between forensic accounting and bank internal audit is explained with sample cases in accordance with the purpose of the study. In this context, various correspondences and reports, which are the outputs of internal audit activities conducted by bank auditors of a bank in Türkiye, were used. Using these reports, sampling was made from the documents of the case selections that were appropriate for the purpose of the research and a purposive sample was formed.

Conclusion

There are many studies on forensic accounting in domestic and foreign literature. However, since forensic accounting interests in a very wide area and different definitions are made, it can be said that explaining forensic accounting through concrete examples will make it easier to understand it. This qualitative study aims to reveal the close relationship between bank internal audit and forensic accounting by giving examples from the original audit activities of bank auditors. The working examples of bank auditors given in the study serve as an example and guide for future forensic accountants. It is thought that the study can also be a guide in the professional definition, training and certification studies of forensic accounting in the future.

As a result of the study, the following can be suggested regarding forensic accounting:

- In addition to accounting knowledge, forensic accountants should have knowledge of many different disciplines such as law, business, management science, auditing, internal control structure, public relations, information systems, fraud control, computer technologies, sociology, psychology, statistics and criminology, as well as the fact that they should be experienced. Regulations on the forensic accountant profession should be made considering that the forensic accountant should have experience. The process of "trainee forensic accountant", which is a training period for forensic accountants, may also be considered in possible regulations.
- To train forensic accountants, the courses to be given in university curricula and certificate programs should not be limited to theory. For practices such as counting and reconciliation procedures, taking statements and writing reports, experienced auditors who have practiced in these areas should be utilized as trainers.
- It should also be considered that forensic accounting should not be regulated as a profession open only to certified public accountants. An arrangement can be made open to graduates of faculties of economics and administrative sciences, faculties of political sciences and experienced audit personnel. This diversification can give strength and credibility to the profession.